

KOLOZSVÁRI SZÍNHÁZI KÖZLÖNY.

Kolozsvártt, mart. 26. 1860.

NAPILAP.

III-ik szám.

Előfizetési ár:
(Február 16-tól, a szinidény végéig.)
Helyben házhoz hordva 1 frt. 30 kr.
Vidékre postán küldve 1 50 oszint ért.

Mindenemű hirdetések elfogadjának: kétszer
hasábozott sorért 5 ujks., hirdetéseknel 3
ujks.,
Hírestartári díj minden hirdetésnél 20 ujks.

Pár szó az erdélyi színészet múltjából.

Azt hisszük nem lesz felesleges, az erdélyi színészet történetéből, lapunk szűk teréhez mérten, némi vázlatot közre adni.

Fájdalom, a színészet történetírásának tere oly miveletlen, krónikásaink, történészeink tollát a mult idők harczi eseményei annyira igénybe vették, hogy a szellemi fejlődést, s így a színészetet is, nem kísérték kellő figyelemmel, s ma már be kell értnünk, ha a hiányt itt-ott a hagyomány kívánja helyre hozni.

Mielőtt állandó színházunk nem volt, már voltak szini előadásaink. Eleinte — mint a hagyomány beszéli — papok kezdeményezék, szentírási képletekkel; mint gyaníthatni zárdafalak között. Később a XVI században kilépett a cselákból színészetünk, s most már némi történeti nyomát hagyá létezésének az által, hogy e században Karádi Pál Balassa Menyhért czimű drámát állit elő az abrudbányai nyomdából — s többben, mint Bornemisza Péter, Ilyefalvi István szindarabokat írnak. . . .

A következő XVII században színészetünk már adománylevelet nyert, melyben I. Leopold 1692-ben Ferenczi Györgynek megengedi, hogy szintársulatot szervezzen, s azzal Erdélyben előadásokat tarthasson, s a kormányzónak különös figyelmébe ajánlván, társulatát vám- és adómentessé teszi.

Ferenczi ez engedély folytán hol és mily

sikerral tartá előadásait — minősenek adataink is azonban a hagyomány itt is előáll, szerinte Kolozsvártt kiálló fedelli nyit házpadlásokon folytak az előadások, miket a közönség az utcázáról nézett. Ily fedéllel a forradalom előtt lehele még látni házakat Kolozsvártt; s egy ehhez hasonló még ma is látható belmagyarutca délfelbli során.

Azután egyes házak termeibe vették magukat a színelőadások. 1765-ben így látunk egy előadást a gr. Bánfi Györgyné házánál, a szinipadi diszitmények maradványai ma is ott hevernek.

Végre a Ferenczinek adott engedély után éppen egy századdal, 1792-ben, a színészet ügyében oklevél keletkezett, s az erdélyi színészet megalakult.

Alig esett tudtul az oklevél, reá rögtön szintársulatok állnak fel. Elsők valának Fejér János, István, Sándor és Rózália testvérek, kik még 1792-ben társulat-állithatásra kérnek s nyernek engedélyt. Társaságukhoz azonnal három enyedi tanuló csatlakozott, kik közt a jelessé lett Jancsó Pál is ott látható.

Azonban Kolozsvártt is társaság alakul, igazgatója az eszélyes és erélyes Kócsi János, s a két társulat egyestül. 1792. nov. 11-én kezdődött az előadás, „Titkos ellenkezés“ czimű darabbal. A pártolásban maga a főkormányzó gr. Bánfi György és neje ment elől, s utána keltek Kolozsvár lelkes főrangu hölgyei, kik közt gr. Gyulai Ferenczné, gr. Haller Károlina, Kemény Sámuelné, iktári gr. Bethlen Katalin

gr. Mikes Jánosné, gr. Mikes Zauzsánna, gr. Teleki Ferenczné, Gál Jánosné, Dózsa Mária stb. nevekkal találkozunk.

Az előadások folyamathoz jöttek. Színhelytől a Kócsi apja által kibérelt dr. Patakiféle ház szolgált. 1793-ban az egész társulat feletti igazgatás a Fejérek kezéből a Kócsi Jánoséba megy. S ezzel oly férfi vállalja magára az ügyvezetést, ki szenvedélyes ügyszeretetével szigorú jellemet és szorgalmat párosítva harmincz év alatti igazgatásával végtelen sokat használt Erdély színeszeti ügyének. (Folytatása köv.)

Hogy fogták hajdonában az ellenséget?

Történelmi humoreszk Papp Miklóstól.

(Folytatás.)

Nem sokáig kelle várakoznia, mert a távolból egy éles fütty tudatá velem, hogy közel vagyunk már.

A jelre Benedek is intett elrejtett embeinek, hogy készen legyenek.

Balassa ezt az egész komédiát az egyik bátyaszöglet mellől nézte.

Midőn már a törökök a legnagyobb csendben a vár alatt voltak, Benedek bámulatos gyorsasággal ereszkedett le a kötél-létrán, a sáncz fenekéig, hol egy második létra segítségével ismét feljutott a sáncz tulpartjára. A mint meglátta Besirt egészen új ruhában s fegyverzetel, nyakába borult, s kérte erősen, engedje meg neki, hogy csak egyszer csókolhassa meg kezeit.

Besir persze nem állhatott ellent ennyi kérelemnek, s oda nyújtotta a kezeit, melyen nagy mértékben meglátszott, hogy vízzel nem jött mostanság érintkezésbe.

„Ugy jön hogy sirjak örömbembe, — szolt Pintér — csak szegyenlem ezektől a sok vitéz uraktól. . . .”

Azután neki ment a vitéz uraknak is, mindeniknek kezet akart csókolni. Egy fiatal csauz, a mint meglátta, hogy feléje is közeledik, jó előre eldugdosta a kezeit; de mind hiába, Pintérnek sikerült az egyiket elcsipni mégis.

„Édes Bisir fiam, — szolt egy vén spáhi — mond meg ennek az örült gianznak, hogy hagyja a csókolódzást holnapra, mert én nem azért jöttem ide, hogy velem ölelkezzen.

„Ne busuljatok vitéz urak semmit, elrendeztem én már mindent oda fent a várban.”

„Hát Manoli hol van?” Kérdé Besir.

„Nézz oda fel fiam a bástya tetejére, látod ott van a létránál, az ott az én öreg Monoli barátom, ott vagynak mind a többiek is.

Besir oda pillantott. A létra felső végénél csakugyan állott valaki török ruhában, de az ko-

rántsem Manoli volt, hanem a cseh börtönőr, a ki jó pénzért eladja apját annyát, egy vékony ezüst lánczszal meg lehet vásárolni a lelkét. Az egyik kezében jó csomó tépett gyapjuszórt tart, a másik kezében egy csomó vékony kötélzálat.

(Folyt. köv.)

Látogatás Velenczében.

Houssaye Arsine után.

(Folytatás.)

A velenczeiek ezt Bachanaliáknak nevezék, éppen úgy, a mint a palazzo ducale lépcsőit óriás-lépcsőnek hívják. Szokásuk különben mindent aránytalanul nagyítani.

Még a Fachino is a velenczeiek vizözön előtti eredetéről s herkulési munkájukról beszél.

Az utazók óvakodásra intik az embert a fachinok irányában. Ez egy zsarnoki elöitélet; gyalázni a fachinot, mintha ő valami vad, fizkő volna. A fachino egy vig fizkő, a ki az isten ege alatt él, a mint tud (egyszer-másszor be is zárják szegényt erényeiért) a ki a legnagyobb ügyességgel koldul. Nyomjátok el a fachinót, és Olaszhon elveszti jellemzőségét. A fachinó felvidit, megboszant s pénzetöket kicsalja. Láttak már angol filantrophokat és francia progressistákat, a kik a fachinót csak azért titlegelték meg, hogy ez szegény igen szorgalmatosan kívánt nekik szolgálni. S végre is, mire a nagy lárna néhány haszontalan bajoccoért! a fachino szegény, legfeljebb is a morzsákat szedi össze az utazók asztaláról.

Ha Londonban az emberszeretetet, Párisban a haladást annyira hirdetik, akkor nem lehet megtagadni a hódolatot azon emberiségtől a melyet Velenczében, vagy Rómában eltűnnek. Az egyházi birodalomban találtam legelőbbször fachinot. A mint Ferraraban a Lucrecia palota elébe érkezem, nagyot prüszentek — valószínűleg a bámulástól. — Egy fachino, ki dandynak volt öltözve siet előmbe s a legnagyobb kellemmel üdvözöl, a mi után, midőn üdvözletét egész lekötelve viszonzni akarom, előmbe tartja tenyerét s egy paolót (21 krajczár a mostani pénzünk szerint) kér tőlem. Mi után meghajtotta magát s hozzám szolt, meg kellett adnom a mit kért. A pápa birtoka tele van becsületes emberekkel, a kik mind ezt a foglalkozást üzik, valóban IX. Piusnak nagy feltaláló eszének kell lenni, hogy ezeket a koldusokat emberekké változtassa.

Gondolavezetőm azt a tanácsot adá, hogy menjek magamat kissé szórakoztatni a Bachanaliák látványain, a mig ő a régi zsidó-temetőbe látogatást tesz, a hol rendez-vous-ja van. Örjüngő fiatal nő csoportot követtem, a mely tánczolva futkározott

s egy férfi csapatot csalogatott magához, a mely három vagy négy borpalaczkot jártatott kézről kézre, s a melyekből mindeniknek innia kellett, a nélkül, hogy ugrándozásait félbeszakítsa. A szegény elhagyott nők mind hiába kiabáltak, mert a férfiak most csak a palaczkokat esókölték, pedig szépek valának s fiatalok. Veronese és Varotari szemüket kéjjel fűreszthették volna

A leomlott fűrek

A csillámló szemek

S a meztelen vállak

igézó alakzatain.

Mily életöröm, mily kedv! Nem hiányzik más, mint a szőlőkoszoru fejökről. Ruházatuk némi rajfos rongy; nyakukon és ujjaikon muranoi ékszereket viselnek; hanem szépen áll fiatalságok határtalan jókedvtől kísérve.

Egyszerre szélyel zúzatnak egy valóságos orkán, vagy is egy tánczó tömeg által, mely magát úgy veti rájuk, mint valami friss prédára. Ezek valának a vad rómaiak, a kik, mint a viadatok napjaiban, megrohanák a sabinai nők megremült erényét.

(Folytatása köv.)

T Á R C Z A.

Bel és külföldi vegyes hírek.

□ Városunk e folyó hó 23-án tartott községi ülésében **tizenötezer** forintot határozott nemzeti színházunk alapfőkéje növelésére, ezen felül még minden évben 1000 forintot, mely összegegyszer 10000 forintnyi tőke kamaját képviseli. Ez örvendetés hírt még egy hasonlóval tudhatjuk meg. A város közséje ugyan is a magyar academia palotájára 4000 forintot szavazott meg.

□ A Teleki-féle 100 arany pályadíjt, mely ez évben vigjátékra volt kitzúve, Gregus Agoston nyerte el „A láng és z” című vigjátékával. Az összes közönség kíváncsi lehet e vigjátékra, miután a közelebbi években Gregus ur maga is a pályabírók között levén, az odaitélésben egy párszor meglehetősen fiáscót csinált.

□ A szebeni hivatalos lap a következő szerencsétlenségről értesít: négy ó-radnai oláh lakós három szánnal e folyó hó 4-kén a havasra mentek fel, hogy onnét a szénájokat lehozzák. Midőn a szénával már vissza felé indultak egy meredek havas oldalról roppant hőtömeg indult alá, mely éppen utjában találván a szerencsétlen embereket marhástól, szénástól együtt magával sodorta egy szük völgybe, s ott elevenen eltemette őket! E szomorú esetről azonnal jelentést tettek a beszterczei járáshivatalnak. de annak minden erőlyes intézkedése meghiusult, hogy a szerencsétleneket megmenthessék, mivel a hőtömeg mely az oláhokat ellepte oly nagy és oly keményen össze van verődve, hogy a kiásatást abba kellett hagyni, s csak tavasszal fogják folytatni! Hogy mily erő s sebességgel jött e lavina, leginkább kitünik abból, hogy egy távolabb álló paraszt embert a szele levert lábairól.

□ A berlini udvari színháznál közelebbről egy szerencsétlenség fordult elő. Az egyik énekesnőnek ugyanis éneklés közben ruhája a gáz lángnál meggyuladván, e miatt oly sérüléseket szenvedett, hogy néhány nap múlva a kórházban a legkínosabb halállal mult ki.

□ Edinburgban jelenleg egy ritka furcsa per vonta magára a közfigyelmet. Az érdekes pertárgy a következő. Egy Atkinson nevű szabó néhány hóval ezelőtt szerelemféltésből megmérgezte szép fiatal nejét. E büntény nem sokáig maradt titokban, mert a rendőrség mindennemű nyomára jött, a szabót elfogták, törvényt tartottak felette, s csak hamar halálra is ítélték, de azára annak, hogy ügyvéde mindent elkövetett megmentésére. A szabót a halálos ítélet kimondása nem hozta nagy zavarba, s végső óhajtása csak az volt, hogy ne józanon menyjen a másvilágra; minthogy azonban pénze nem volt hogy mivel leigya magát, egy Smidtnevű boncztanárt hivatott magához, s annak azon feltétel alatt adta el testét 5 font sterlingért, hogy halála után rögtön boncz-kés alá veheti őt. Az orvos tudván azt, hogy a szabó el van ítéelve, megkötötte az alku, kifizette az 5 fontot, sőt hogy utólagos kellemetlensége ne legyen a szabó rokonaival, irást is csináltatott. Másnap mindenkinek a legváratlanabb meglepetésére az elítelt ügyvéde oda vitte védenceze dolgát, hogy megkegyelmezték neki, s felmentették a halál-ítélet alól. Az orvos azonban nem akar most erről tudni semmit, hanem követeli a szabó testét, melyet ő 5 font sterlingért megvett, s melyről szerződése is van, vagy pedig még öt font kárpótlást kíván. A szabónak persze van esze, s azt mondja, hogy nem tud az egész dologról semmit. Az orvos pert indított, melynek a kimenetelét az edinburgiak kíváncsian várják.

□ Steger közelebből Brünben vendégszerpelt, Ernániban lépett fel először.

Színházi krónika.

□ Szombat, mártius 24. 1860. „Hugenoták” nagy opera 4 fv. 5 képben, írta Scribe, zenéjét Meyerbeer, fordította Nádaskai Lajos. Közelebből fogunk bővebben szólani felőle.

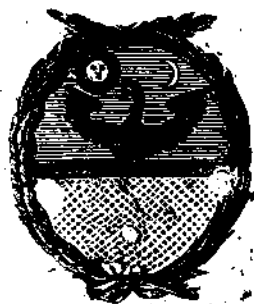
Felelős a szerkesztésért és kiadó HAVI MIHÁLY.

Doppler testvérek utolsó hangversenye.

Bérlet

szünet.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Felsőbb

engedélyvel.

Kolozsvártt, ma, h é t f ő n, martius 26-kán, 1860.

A fennálló országos színi választmány pártfogása és HAVI MIHÁLY igazgatása alatti
dalszintársaság által adatik.

Doppler testvérek fölléptéül MŰVERSEN Y.

BCU Kétszázakaszban. Cluj

ELSŐ SZAKASZ.

- Nyitány**, műversenyre szerzé Veixler, előadva a zenekar által.
- Pásztorhangok**. Két fuvolára, szerzék és előadják a Doppler testvérek.
- Népdal**, énekli Follinus.
- „Költemény”**. Petőfitől, szavalja Paulay.
- Divertissement**. Két fuvolára, szerzék és előadják a Doppler testvérek.

MÁSODIK SZAKASZ.

- Nyitány**, „Ilka” ezimü operából, szerzé Doppler Ferencz, előadva a zenekar által.
- „Maradj velem”**, románcz, énekli Paulay.
- Komoly kettős**, előadja Aranyvári k. a. és Montella ur.
- Magyar nóta**, két fuvolára, előadják a Doppler testvérek.

Aranyvári k. a. és Montella ur, a hangversenyzők iránti szivességéből lépnek föl.

A hangversenyzők szabadságidejük letelése miatt, a mai hangversennyel a t. cz. közönségtől okvetlen búcsut vesznek, s annak kegyébe mély tisztelettel ajánlják magukat.

Holnap kedden Martius 27-én a **karszemélyzet** jutalmára Jekelfalussy ur fölléptével adatik:

HUGENOTTÁK.

Nagy opera 4. felvonásban 5. képpel, írta Scribe, fordította Nádaskai Lajos, zenéjét írta Meyerbeer.

Helyek ára: Felső páholy 2 ft. 10 kr. Közép páholy 3 ft. 15 kr. Alsó páholy 2 ft. 63 kr.
Zártszék 70 kr. Földszint 42 kr. Altiszti jegy 21 kr. Karzat 18 kr. osztr. ért.

Kezdeté 7 óraker, vége 9-után.

A rom. kath. lyceum betűivel.